

El problema més ràpidament solucionat

Coronavirus: un esforç col·lectiu sense precedents.

Tots recordarem com una experiència singular aquesta primavera del 2020. Per sempre. La pandèmia ens ha transportat a una realitat alternativa, inesperada, desconeguda i ingrata. No ens hem pas d'enganyar: patirem molt, sí, i potser persones molt properes, o potser nosaltres mateixos, no ens en sortirem. Però aquesta bèstia microscòpica i monstruosa que ens amenaça d'encomanar-nos ens farà ser millors persones. O, si més no, ens farà desitjar ser millors persones, que ja és moltíssim.

I deixeu-me que us ho digui: una de les maneres més paleses i genuïnes de ser millors que hem descobert les persones al llarg de la nostra llarga i dolorosa història, curulla d'epidèmies, ha estat la ciència. Des del temps de les terribles plagues romanes, medievals, o vuitcentistes, des de la Pesta Negra o el Còlera, tot ha canviat, sí. Però quina és la diferència més notable? Quina la més radical i transformadora? Què és el que ens ha permès d'alçar-nos des de societats amb pobresa i fam endèmiques, amb una mortalitat infantil desbocada, dominades per la por i la superstició, fins al món de llum i benestar que ens envolta?

Hi haurà qui mencioni les repúbliques, la divisió de poders, la democràcia. I tenen part de raó, però la resposta més clara és la ciència. La ciència ha conduït a la revolució industrial, la transformació de l'agricultura, la higiene, la medicina moderna, l'exploració de l'espai, els superordinadors, la televisió o les xarxes socials. La ciència és, potser, la part més fonamental de la nostra societat, la que ens diferencia amb més claredat de societats passades.

Ara bé. Sembla, o semblava, que ens n'haguem oblidat, ben entrat el segle XXI, que el pensament científic no ha acabat de desbancar les supersticions i creences mancades de suport racional.

Moltes persones, dissortadament també molts líders polítics, viuen sense saber que podem distingir entre allò que és cert i allò que és fals; que tenim un mètode, el mètode científic, per acostar-nos cada cop més a la veritat i per desenvolupar noves eines per al benestar de tothom. Hi ha molts exemples d'aquest predomini de la ideologia sobre la ciència: la negació del canvi climàtic, la nefasta moda dels antivacunes, o la proliferació de tractaments màgics contra el càncer.

Ja fa temps que els científics i molts ciutadans responsables ens anàvem preguntant el preu a pagar per tornar a aprendre el que ja sabíem. Quantes sequeres o huracans hauríem de presenciar abans d'adonar-nos que estem canviant el clima del planeta? Quants brots de meningitis o de xarampió hauríem de patir, quants nens o quants avis haurien de morir, abans de recuperar no la creença o la fe, sinó el coneixement, del fet que les vacunes són benèfiques? Quan de dolor innecessari caldria patir per haver menyspreat la ciència?

Ara ja en tenim una resposta. I no m'hi entretindrè: fa por. Però som una societat diferent, perquè, encara que l'haguem menystinguda, mai no hem deixat de tenir la ciència. I com sempre, les solucions permanents només poden venir de la ciència.

No es pot exagerar la descomunal quantitat de talent que a tot el món, en xarxa, col·lectivament, combat el maleït virus. Només a Catalunya són centenars i centenars de ments brillants. Em quedo curt: algun miler. Si ens tanquem a casa, és perquè seguim, a la fi, consells científics. Mentre els heroics professionals sanitaris lluiten per guarir-nos, una multitud d'investigadors s'esgota tot ideant noves estratègies de salvació. Els genòmics seqüencien massivament genomes de virus i hostes; els biòlegs moleculars avancen en la comprensió dels mecanismes d'acció del monstre (Com és que és molt menys greu en infants i joves? Com és que un dels símptomes que provoca és l'anòsmia, la incapacitat de percebre olors? Què aprenem d'això?); els epidemiòlegs ens recomanen com organitzar-nos per evitar contagis; els farmacòlegs i els clínics assagen nous medicaments; i els viròlegs i els immunòlegs s'esforcen per dissenyar una vacuna.

Tinguem esperança. És ben cert que el problema de què ens dolem no té cap precedent d'aquesta magnitud. Però tampoc no té precedents aquesta mobilització dels nostres investigadors, aquest ús massiu de la ciència a escala planetària. No em sé imaginar com serà el món que vindrà, l'albiro difícil, però aquesta serà la crisi sanitària més ràpidament solucionada de la història de la humanitat. Tant de bo sigui també una lliçó que no oblidem.

Nunca como en nuestra época el espíritu científico necesita ser defendido, ser ilustrado en el mismo sentido en que du Bellay trabajó en la Défense et Illustration de la langue française (1549). Pero tal ilustración no puede limitarse a una sublimación de las aspiraciones comunes más diversas. Ella debe ser normativa y coherente. Debe tornar claramente consciente y activo el placer de la excitación espiritual en el descubrimiento de la verdad. Debe forjar la mente con la verdad. El amor por la ciencia debe ser un dinamismo psíquico autógeno. En el estado de pureza logrado por un psicoanálisis del conocimiento objetivo, la ciencia es la estética de la inteligencia.

La formación del espíritu científico, Gaston Bachelard , Siglo Veintiuno Editores.

Arcadi Navarro

Humanoide. Catedràtic de Genètica i Professor d'Investigació ICREA a la UPF.